

kaj je fragmentarno in koliko je povezujočega, celovitega v skupni pojavnosti tega, kar prinaša Tank. S sedanjim poznavanjem gradiva se ponujajo tudi primerjalne možnosti artistske pluralitete tega časa. Ovrednotiti revijo Tank kompletno, monografsko, je za zdaj odprta možnost, cilj, ki izziva in se ponuja. Opozoriti še kaže na grafično oblikovanje Ranka Novaka, ki je dal celotnemu ponatisu z mapo soskladno, povezujočo podobo.

Igor Gedrih

Likovna umetnost **SEDANJI TRENUTEK
TISNIKARJEVEGA SLIKARSTVA**

Slikarska razstava Jožeta Tisnikarja v ljubljanski galeriji SMELT (april-maj) razodeva precej več kot tisto, kar ponavadi označujemo kot sedanji pregled, sedanji trenutek njegovega ustvarjanja v razponu zadnjih dveh let. 27 slik – kolikor jih je mogoče razstaviti v tej galeriji – je nastalo pod drugačnimi ustvarjalnimi impulzi, kot smo jih vajeni pri njem. Tisnikar se nam je zapisal v spomin kot »slikar prosekture«, kot svojevrstni umetnik v neposrednem soočanju življenja in smrti. Ta ambientalni navdih, ki je dolga leta spremljal Tisnikarjevo paletu, se malone ustalil kot pripovedni in razmišljujoči element, vendar pa je umetnik že nekaj časa opozarjal na še drugačen motivni svet.

Sedanjo razstavo lahko označimo kot prelomno. Zagotovo pa Tisnikar ni eden tistih umetnikov, ki bi hotel narediti radikalni zaokret v izrazu in formi, se morbiti približati nekaterim trendom trenutne sedanje ponudbe v slikarstvu. Vse tisto, kar sodi v pojmovni obseg prelomnega, je Tisnikarju organsko nadaljevanje iz že znanega pri njem na nova, razširjena tematska področja. Sedanji trenutek Tisnikarjevih slik je sam sebi zvest in v izrazu ter barvnem toniranju prepoznavno specifičen, močno obogaten v širi-

ni motivnih enot, sedanji izbor pa nikakor ni v opreki s poprej nastalimi slikami, ampak predstavlja logično dopolnjevanje izoblikovanega umetnika. Isto velja za spoznavno miselno bistvo.

Že nekatera olja z razstave govorijo o nadaljevanju iščočega umetnika, naj gre za motiv poprej komaj vstopajočega izražanja, sedaj pa izpopolnjenega z novimi možnostmi, ali pa posega na docela sveže zastavljena območja. Le ena od 27 slik – V secirnici, 1987 – zaznamuje Tisnikarjev poprejšnji dominantni krog in še ta slika ima avtoportretni prizvok. Samo-opazujoča narava slikarja pride na tej razstavi močno do veljave in od daleč asociira potrebo velikega Holandca po različnih avtoportretnih valencah, kar najdemo pri mnogih umetnikih prejšnjih in sedanjih časov. Tisnikarjevi avtoportreti, nastali lani in letos, razodevajo manj psihološki faktor, precej več pa avtorjevo razmerje do sebe, do dela in sveta. Taki sta olji. V secirnici, V gostilni (1986), kjer je umetnik med ljudmi z vso resnobo izrazil skupno povezanost v brenu in trpkem molku; Avtoportret (1986) pa predstavlja Tisnikarja v delavnici ob nastanku risbe Križanega, svojstven je Avtoportret (1987) ob risbi ljudi in z vranom na glavi, pa V ateljeju (1987) ob risbi štirih jezdecev (apokalipse?). V Osamljenem (1987) je izostril gostilniško razpoloženje in avtoportretno zamaknenost. Take in še druge slike govorijo literarno zgovorno, razpoloženjsko izrazito, vmes ni vedrine, spoznanja so osebna ali tudi skupna, zgovorna je slikarjeva zavezanost delu in ustvarjanju. Vran, že poprej znan Tisnikarjev motiv, je sedaj dobil širšo pomensko ikonografijo. Od Vrana (1986) s težkimi, močnimi nogami in opazujočo držo, sorodno tudi v sliki iz 1987, preide v soodnosno povezavo pri Vranu in rogaču (1987), pa do antropomorfnega Mrtvega vrana (1987), ki ga obkrožajo »sodrugiči«. Pri Tisnikarju vran seveda nima tiste simbolike, kot jo pozna irska boginja vojne, kar posredno poznamo pri cariniku Rousseauju. Ne da pa se

ubraniti pred mislijo, da ne gre za kate-rokoli žival, ki jo je Tisnikar izbral, vran na njegovih slikah deluje skrivnostno, morebiti s pridihom starega izročila o znanilcu smrti, toda ne vedno. Tisnikarju ne gre za »slikarsko obnovo« veristične ptice, njena prisotnost med drugimi ali samostojno ohranja pritiskajoče razpoloženje, seva transcendentalni molk in se s skrivnostjo vklaplja v Tisnikarjev svet, pa četudi kot njegova »domača žival«. Nekaj poejevskega seva brez povezanosti s Poejem. Kakor koli že, Tisnikarjev krogar je scela z njim in iz njegove izrazne potrebe.

Povsem izjemen je motiv Bogomoljke (1987). Ženski liki imajo različno vrednost. Tako so Ženske (1986) s svečami skupno povezane v istem občutju, podobno Tri žene (1987). Že tu je žalost prevladujoča komponenta, Mati z otrokom(a) (1986) ohranja resnobno napetost. Slika Žene (1986) s hrbtni strani, z obrnjenim, ozirajočim se obrazom kaže svežo figuracijsko postavitev. Pri Materi z detetom (1987) je otrok odraslo resen, kot prezgodaj »dozorel«, umetnik je hkrati podal povezanost in organsko sozvočje, a tudi eksistenčno resno razmerje do življenja. Pri Rojstvu (1987) oče drži otroka, družinski krog ima isto valenco skupnih vezi in prizvok tragike. Kakor bi že prej kazalo naglasiti tragično občutje življenjske danosti, ki seva iz Tisnikarjevih slik, je pojem žalosti, tesnobe in vsakdanje življenjske drame vendarle različien v potankostih, a spet skupen v spletu tega, kar človek prestaja od rojstva do smrti. Tako so Ljudje (1986) ujeti kot množica molčečih, resno zročih posameznikov na skupni poti v istem krožnem toku življenja, k isti poti v finisu. Pridih transcendentalnega pri Tisnikarju ni prisoten le pri sakralnem motivu. Slednji pa je pri njem brez bleska vzvišene sakralnosti, prav Tisnikarjeva posebnost je, da ima Križani (1986) podobo zemske prisotne človeške drame v transcendenci upanja. Tako pri tovrstnih upo-

dobitvah ne gre za ikonografsko ponovitev že znanega, ampak za osebno intonacijo, celo z nadihom avtoportreta; sorodno izpovedno hotenje izražata sliki Ljudje pod križem (1987) in v koloni prihajajoči ljudje pri olju Ljudje pod križem (1987).

Med takimi in drugimi novimi motivi Tisnikarja kaže opozoriti na oba Sejalca (1986, 1987). Misel nas nehotе privede h Groharjevima Sejalcema, toda Tisnikarjevi olji tvorita pravo nasprotje v izrazu, kompoziciji in miselnosti. Pri Tisnikarjevem zgodnejšem Sejalcu vidimo prazen prostor, ko se je med ribjim okostjem. O prostoru v Tisnikarjevih slikah bi se kazalo posebej ustaviti, vsekakor pa izpraznjena raven s človeškim likom ustvarja posebno napetost, daje občutek brezupja, a tudi vztrajanja. Simbolen pomen dejanja in okolja izžareva posebno težo k razpoloženju in ustvarja avtorjevo miselno spoznanje. Pri Sejalcu, ki je nastal letos, pa gre za par, ki sta si v nasprotnem položaju in sejeta. Simbolika ni docela nova pri Tisnikarju, tu pa dobiva nove razsežnosti. V temelju je Tisnikar ostal zvest osnovi svoje barvne palete, vendar pa je sedanja razstava prinesla nekaj svežih niansiranj v potankostih.

Ne da bi s tem izčrpali razstavna spoznanja o novih Tisnikarjevih slikah, pa že ti motivni poudarki pričajo o slikarjevi svežini in razširjeni podobi sveta, s tem pa se razpirajo še drugače ubrana življenjska vprašanja kot prej. Tisnikar izhaja iz trdo realnega sveta, kot ga doživlja in občuti, a ga že od začetka slikarsko transponira v pripovedni in izpovedni kvintesenci v njemu lastnem ekspresivnem izrazu. Bolj pa kaže upoštevati simbolne prvine, kot smo to doslej bili vajeni, pa četudi ne prevladujejo v celotnem ikonografskem tkivu. Razstavo slik Jožeta Tisnikarja lahko pojmujejo kot obogateno pridobitev, slikarjev razvojni lok govori o odprti in iščoči ustvarjalni osebnosti ter profiliranem umetniku.

Igor Gedrih